

Αριθμ. Πρωτ. ΑΝΑΦΟΡΩΝ: 2075
Ημερομ. Κατάθεσης: 8/4/2022



Κοινοβουλευτική Ομάδα

Λεωφ. Ηρακλείου 145, 14231 ΝΕΑ ΙΩΝΙΑ,
τηλ.: 2102592213, 2102592105, 2102592258, fax: 2102592097
e-mail: ko@vouli.kke.gr, http://www.kke.gr
Γραφεία Βουλής: 2103708168, 2103708169, fax: 2103707410

Προς το Προεδρείο της Βουλής

ΑΝΑΦΟΡΑ

Για τους κ. Υπουργούς Παιδείας και Θρησκευμάτων, Μετανάστευσης και Ασύλου

ΘΕΜΑ: Για την παροχή ισότιμης, συμπεριληπτικής και ποιοτικής εκπαίδευσης σε όλα ανεξαιρέτως τα παιδιά-πρόσφυγες εκ μέρους της ελληνικής πολιτείας

Οι βουλευτές Κομνηνάκα Μαρία, Γκιόκας Γιάννης, Δελής Γιάννης, Καραθανασόπουλος Νίκος, Λαμπρούλης Γιώργος, Μανωλάκου Διαμάντω, Μαρίνος Γιώργος, Παπαναστάσης Νίκος, Συντυχάκης Μανώλης,

Κατέθεσαν **ΑΝΑΦΟΡΑ** την ανοιχτή επιστολή Συντονιστών Εκπαίδευσης Προσφύγων όπου ζητούν την λήψη όλων των απαραίτητων μέτρων έτσι ώστε να επιτευχθεί η ισότιμη, συμπεριληπτική και ποιοτική εκπαίδευση σε όλα ανεξαιρέτως τα παιδιά-πρόσφυγες εκ μέρους της ελληνικής πολιτείας.

Αθήνα 07/04/2022

Οι καταθέτοντες βουλευτές

Ανοιχτή επιστολή Συντονιστών Εκπαίδευσης Προσφύγων

**(Αναφορικά με τις ραγδαίες εξελίξεις στο προσφυγικό ζήτημα, σε σχέση με την
εκπαίδευση των παιδιών-προσφύγων)**

Οι παρακάτω υπογράφουσες/οντες Συντονίστριες/ες Εκπαίδευσης Προσφύγων του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων παρατηρώντας τις προσφυγικές ροές από την Ουκρανία να αυξάνονται εξαιτίας του πολέμου κι έχοντας υπόψη ότι μεγάλο μέρος των άνω των 18.000 Ουκρανών προσφύγων που έχουν εισέλθει στη χώρα μας μέχρι σήμερα είναι παιδιά, αισθανόμαστε την ανάγκη να εκφράσουμε την ανησυχία μας για τη συνθήκη παροχής ισότιμης, συμπεριληπτικής και ποιοτικής εκπαίδευσης σε όλα ανεξαιρέτως τα παιδιά-πρόσφυγες εκ μέρους της ελληνικής πολιτείας.

Σε μια περίοδο που το θέμα της Ουκρανίας ορθώς μονοπωλεί τα φώτα της δημοσιότητας, παρατηρούμε πως αρθρώνεται ένας νέος, επιλεκτικά ανθρωπιστικός δημόσιος λόγος που στην πραγματικότητα εντείνει τις υφιστάμενες διακρίσεις και παράγει νέους αποκλεισμούς. Στην Ελλάδα ύστερα από επτά σχεδόν χρόνια υποδοχής μεγάλου αριθμού αιτούντων άσυλο, μετά λύπης μας ακούσαμε τον Υπουργό Μετανάστευσης και Ασύλου (Υ.Μ.Α.), κ. Νότη Μηταράκη, να διαχωρίζει δημοσίως τους /τις πρόσφυγες/σες σε «κανονικούς/-ές» και «μη-κανονικούς/-ές». Έτσι, ενόσω εδραιώνεται έμμεσα ο διαχωρισμός μεταξύ του «κανονικού» πρόσφυγα (που αξίζει την αμέριστη συμπαράστασή μας) και του «μη κανονικού», οι υπάρχουσες δομές διαμονής αιτούντων άσυλο αρχίζουν να θωρακίζονται με μέτρα προστασίας που συναντάμε μόνο σε φυλακές υψίστης ασφαλείας για ποινικούς καταδίκους, με τσιμεντένια τείχη, με πύλες Τουρνικέ, με ρομποτικές κάμερες, drones, κ.λπ. Αναρωτιόμαστε λοιπόν ποιο θα είναι το μέλλον και γι' αυτούς/-ες τους/τις άλλους/-ες τους/τις «μη- κανονικούς»...

Ως γνωστόν, πρόσφυγες, σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης (1951) είναι όλα τα άτομα που, εξαιτίας δικαιολογημένου φόβου προσωποποιημένης δίωξης για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε ορισμένη κοινωνική ομάδα ή λόγω των πολιτικών τους πεποιθήσεων, βρίσκονται εκτός της χώρας καταγωγής τους και δεν μπορούν ή λόγω του φόβου αυτού, δεν επιθυμούν να επιστρέψουν σε αυτήν. Μεταγενέστερα νομοθετήματα επέκτειναν το δικαίωμα σε διεθνή προστασία και στα άτομα που τρέπονται σε φυγή λόγω της επικράτησης γενικευμένης βίας, συγκρούσεων ή/και πολεμικών συρράξεων στα μέρη όπου διαβιούν (κοινώς αποκαλούμενα ως «πρόσφυγες πολέμου»).

Οι Ουκρανοί πρόσφυγες, πέρα από την υπαγωγή τους στην ανωτέρω κατηγορία, είναι δικαιούχοι «προσωρινής προστασίας». Το δικαίωμα αυτό προκύπτει από την Ευρωπαϊκή Οδηγία 2001/55/ΕΚ, η οποία δυστυχώς δεν εφαρμόστηκε για τους πρόσφυγες της Συρίας ή άλλους πρόσφυγες πολέμου και η οποία προβλέπει τη δωδεκάμηνη παραμονή στις χώρες της Ε.Ε. χωρίς να είναι απαραίτητο το αίτημα ασύλου.

Ομοίως και στα θέματα της εκπαίδευσης, σύμφωνα με:

- τη Σύμβαση για το Καθεστώς των Προσφύγων (1951), Άρθρο 22 (Κύρωση με το Ν.Δ. 3989/1959),
- τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (1989), Άρθρο 28 (Κύρωση με το Ν.2101/1992),
- το Π.Δ. 220/2007, Άρθρο 9,
- το Π.Δ. 141/2013, Άρθρο 28,
- τον Ν. 4251/2014, Άρθρο 21,
- τον Ν. 4415/2016, Άρθρο 38,
- τον Ν. 4636/2019, Άρθρο 27 & Άρθρο 28

τα παιδιά ανεξαρτήτως καταγωγής, θρησκείας και καθεστώτος παραμονής δικαιούνται να φοιτήσουν στο δημόσιο σχολείο. Κατ' επέκταση, η ελληνική πολιτεία έχει την υποχρέωση να εξασφαλίσει ισότιμη και ποιοτική εκπαίδευση σε κάθε παιδί.

Ωστόσο, όσον αφορά στην εκπαίδευση των προσφύγων τα τελευταία χρόνια παρατηρούμε ότι εφαρμόζεται μια σειρά μέτρων που όχι μόνο δε διευκολύνουν αλλά δημιουργούν μάλιστα προσκόμματα στη φοίτηση και άρα, στην ομαλή σχολική-κοινωνική ένταξη του μαθητικού προσφυγικού πληθυσμού, αποστερώντας αυτά τα παιδιά από τα θεμελιώδη δικαιώματά τους. Μια τέτοια περίπτωση είναι η υποχρεωτική μετεγκατάσταση των οικογενειών από την μία περιοχή σε άλλη όταν κλείνουν οι δομές φιλοξενίας για διάφορους λόγους. Συνέπεια αυτής της αλλαγής είναι η ιλιγγιώδης αύξηση της σχολικής διαρροής λόγω της αναστάτωσης που προκαλείται στην εύθραυστη ρουτίνα των παιδιών. Μέσα σε αυτούς τους πληθυσμούς των παιδιών, υπάρχουν κάποια με Μετατραυματικό Σύνδρομο, με μαθησιακές δυσκολίες αλλά και σοβαρές αναπηρίες που θα βρεθούν εκτός παράλληλης στήριξης, εκτός τάξεων υποδοχής, χωρίς υποστηρικτικό πλαίσιο και θα αναβιώσουν το αφόρητο άγχος και το ίδιο τραύμα της καταδίωξης ξανά και ξανά.

Αντίστοιχα, αυτού του είδους η πολιτική διαχείριση έχει δυσμενείς συνέπειες και στη σχολική κοινότητα υποδοχής των παιδιών-προσφύγων, αφού κάθε προσπάθεια που

καταβάλλεται για την ένταξή τους στο υπάρχον, γραφειοκρατικά επιβαρυνμένο και οικονομικά αποδυναμωμένο σχολικό πλαίσιο καταλήγει σε ματαίωση μέσω της αποχώρησής τους μετά από σύντομο χρονικό διάστημα. Ό,τι μένει από την παρουσία τους στο ελληνικό σχολείο είναι η εικόνα ενός διαρκώς μετακινούμενου πληθυσμού που παράγει άσκοπη, επιπρόσθετη γραφειοκρατία και «απλά» ανεβάζει τα ποσοστά της σχολικής διαρροής. Ως αποτέλεσμα, τα παιδιά-πρόσφυγες παραμένουν «μέτοικοι/-ες»: οι απρόσωποι/-ες ξένοι/-ες που δε θα δημιουργήσουν ποτέ δεσμούς ούτε με τη σχολική κοινότητα αλλά ούτε και με την τοπική κοινωνία στο σύνολό της.

Σ' αυτό το πλαίσιο, μας προβληματίζουν έντονα οι συνέπειες που θα έχει η απόφαση του Υπουργού, κ. Μηταράκη, να μειώσει περαιτέρω τον αριθμό των ωφελουμένων από το πρόγραμμα *ESTIA II*, το οποίο αποτελεί τη μοναδική επιλογή στέγασης παισιωμένης με συνοδευτικές υπηρεσίες που παραμένει ανοιχτή σε περιπτώσεις ευάλωτων οικογενειών αλλά και μεμονωμένων αιτούντων/αιτουσών διεθνούς προστασίας. Το πρόγραμμα αυτό που αρχικά υλοποιούνταν από την Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, πέρασε τον Ιανουάριο του 2021 στο Υ.Μ.Α. με αποτέλεσμα, κατόπιν πολλαπλών αναβολών, να οδηγήσει το σύνολο των δικαιούχων σε οικονομική εξαθλίωση καθώς καθυστέρησε για πολλούς μήνες την καταβολή του πενιχρού οικονομικού τους βοηθήματος. Έχοντας περάσει ήδη στο στάδιο δραστηκής μείωσης των θέσεων διαμονής σε συμβεβλημένα καταλύματα, η κρατική διαχείριση του *ESTIA II* απειλεί πλέον με αστεγία το σύνολο των δικαιούχων. Αναρωτιόμαστε λοιπόν ποια είναι τα σχέδια του Υ.Μ.Α. για τους αιτούντες άσυλο μαθητές/-τριες μας που σε λίγο καιρό θα είναι άστεγοι. Θα υπάρξουν άραγε κάποιες λύσεις που να τους/τις προστατέψουν άμεσα και αποτελεσματικά;

Προσφάτως, κατά τη διάρκεια της συνάντησής του με τη Γερμανίδα ομοσπονδιακή Υπουργό Εσωτερικών Νάνσι Φέξερ στο Βερολίνο, ο Έλληνας Υπουργός Μετανάστευσης και Ασύλου εξέφρασε την πρόθεσή του να θεσμοθετήσει τη νέα σχολική χρονιά ειδικές τάξεις στα ουκρανικά ή/και στα ρωσικά στο ελληνικό σχολείο. Η πρόθεση αυτή βρίσκει αρχικά την πλειονότητα ημών των ΣΕΠ, καθώς και όλων των συναδέλφων που έχουν επιστημονική κατάρτιση στη διαπολιτισμική εκπαίδευση απόλυτα σύμφωνους/-ες. Μας γεννά βέβαια παράλληλα το εύλογο ερώτημα αν η συγκυρία αυτή θα αποτελέσει τελικά την αφορμή να θεσπιστεί γενικότερα η διδασκαλία των μητρικών γλωσσών και άλλων πολυάριθμων πληθυσμιακά ομάδων μαθητών/-τριών που φοιτούν στα ελληνικά, δημόσια σχολεία, πράγμα που αποτελεί πάγιο αίτημα μεγάλων εθνικών κοινοτήτων που διαβιούν πλέον εδώ και

δεκαετίες στη χώρα μας, όπως π.χ. της Αλβανικής, της Βουλγαρικής, της Γεωργιανής, της Ιρανικής, της Νιγηριανής κτλ.

Επιπλέον, ερωτήματα εγείρει και το επίκαιρο μνημόνιο συνεργασίας που υπέγραψε το Υ.Μ.Α. με τη UNICEF που, όπως έχει διατυπωθεί, στοχεύει στο να λειτουργήσει επικουρικά προς την τυπική εκπαίδευση. Αναρωτιόμαστε λοιπόν ποιος είναι ο ρόλος του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων στη σύμπραξη αυτή μιας και, σύμφωνα με τη νομοθεσία, αποτελεί τον καθ' ύλην αρμόδιο φορέα για να γεφυρώνει, να εποπτεύει και να καθοδηγεί τα προγράμματα τυπικής αλλά και μη τυπικής εκπαίδευσης που γίνονται εκτός και εντός των δομών φιλοξενίας. Λαμβάνοντας υπόψη και όλες τις δυσκολίες που εμποδίζουν τα παιδιά πρόσφυγες να βρουν τον δρόμο τους προς το επίσημο εκπαιδευτικό σύστημα και να παραμείνουν στις σχολικές τάξεις, αναρωτιόμαστε αν η σύμπραξη αυτή σηματοδοτεί τελικά τη μετάβαση της εκπαίδευσης των αιτούντων άσυλο παιδιών αποκλειστικά σε Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και μάλιστα υπό καθεστώς εγκλεισμού. Μια τέτοια εκδοχή, πέρα από την έμμεση παραβίαση του δικαιώματός τους σε ισότιμη εκπαίδευση, με ψυχοκοινωνικούς όρους, θα ενέτεινε την ιδρυματοποίηση και την απομόνωσή τους, ξαναγυρνώντας τις τοπικές κοινότητες σε εποχές μισαλλοδοξίας και μονοπολιτισμικού φανατισμού.

Εμείς οι υπογράφωντες/-ες Σ.Ε.Π., πιστοί/ές στο έργο μας εδώ και χρόνια, υπερασπιζόμαστε με κάθε τρόπο το δικαίωμα στην ποιοτική, συμπεριληπτική εκπαίδευση και τη σχολική και κοινωνική ένταξη των παιδιών κάθε θρησκείας, εθνικότητας, χρώματος, σωματικής κατάστασης και σεξουαλικού προσανατολισμού στο ελληνικό σχολείο. Πέρα από τα φαινομενικά μεγαλεπήβολα σχέδια δράσης που προκύπτουν από τις ανά καιρούς συνέργειες διακρατικών οργανώσεων, κρατικών θεσμών και ΜΚΟ και τα οποία ωστόσο μέχρι στιγμής κρίνουμε ότι δεν είχαν κανένα πρακτικό αντίκρισμα στην καθημερινότητα των παιδιών, οι Σ.Ε.Π. προτείνουμε επανειλημμένα κατά τα τελευταία έξι χρόνια, τη δρομολόγηση μιας σειράς αναγκαίων αλλαγών ώστε να βελτιωθεί η πρόσβαση των παιδιών στην εκπαίδευση και να μειωθεί η διαρροή τους από αυτήν. Κατά την άποψή μας οι αλλαγές που θα συνεισφέρουν σε μια ουσιαστική, ποιοτική αναβάθμιση της εκπαίδευσης των αλλόγλωσσων παιδιών που έχουν υποστεί κακουχίες και αποσχολοποίηση και θα συμβάλλουν στην ψυχοκοινωνική τους προστασία και στη συμπερίληψή τους είναι οι εξής:

1. Η εξασφάλιση της απρόσκοπτης και ουσιαστικής φοίτησής τους στα δημόσια σχολεία της γειτονιάς. Για να επιτευχθεί αυτό, είναι απαραίτητο να υπάρξει μια σχετική σταθερότητα στις ζωές των παιδιών και των οικογενειών τους.
2. Η πρόσληψη σταθερού, μόνιμου εκπαιδευτικού προσωπικού στις Τάξεις Υποδοχής όλων των σχολείων όπου έχουν ιδρυθεί Ζ.Ε.Π. (Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας) από την αρχή κάθε σχολικού έτους.
3. Η ίδρυση περισσότερων Τάξεων Υποδοχής, εν δυνάμει σε κάθε σχολική μονάδα, με ταυτόχρονη κατάργηση των (απογευματινών) Δ.Υ.Ε.Π. που αποτελούν χώρους διαχωρισμού των γηγενών-εγκατεστημένων παιδιών από τα αλλόγλωσσα-μετακινούμενα.
4. Η παροχή τακτικών ευκαιριών επιμόρφωσης (ακαδημαϊκού και βιωματικού χαρακτήρα) στη διαπολιτισμική εκπαίδευση για όλους/ όλες τους /τις εμπλεκόμενους/-ες εκπαιδευτικούς.
5. «Κεφαλαιοποίηση» της εμπειρίας: οι συνάδελφοι/-ισσες με σχετική κατάρτιση και προϋπηρεσία να προσλαμβάνονται κατά προτεραιότητα.
6. Αύξηση του αριθμού των ψυχολόγων και των κοινωνικών λειτουργών και σταθερή τους παρουσία στα σχολεία, με δυνατότητα υποβοήθησής τους από διερμηνείς.
7. Βελτίωση της υλικοτεχνικής υποδομής των σχολείων στα οποία φοιτά μεγάλος αριθμός μαθητών/τριών με προσφυγικό και μεταναστευτικό υπόβαθρο.
8. Διασαφήνιση των όρων και των προϋποθέσεων συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων (π.χ. των διαφορετικών Υπουργείων, των ΜΚΟ και του δημόσιου σχολείου).
9. Διδασκαλία των μητρικών γλωσσών των πιο πολυάριθμων κοινοτήτων των παιδιών προσφύγων-μεταναστών.
10. Έγκαιρη εξασφάλιση της μεταφοράς τους από και προς τα σχολεία όπου παρατηρούνται καθυστερήσεις ή κωλυσιεργίες.
11. Αξιόπιστη και σταθερή ψυχοκοινωνική παρέμβαση μέσα από ολοκληρωμένα προγράμματα παιδικής προστασίας (child protection) εντός των δομών φιλοξενίας.

Τελικά, είμαστε πεπεισμένοι/-ες ότι ακόμα και οι φαινομενικά μεγαλύτερες δυσκολίες αίρονται όταν υπάρχει η πολιτική βούληση να σχεδιαστούν λύσεις που θα βγάζουν τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες από το αδιέξοδο και την απελπισία που τους προκαλεί η αίσθηση απώλειας οποιασδήποτε προοπτικής για μια αξιοπρεπή διαβίωση.

Τα παιδιά-πρόσφυγες, όπως και οποιαδήποτε παιδιά είναι ένα πολύτιμο ανθρώπινο-πολιτισμικό κεφάλαιο για τη χώρα και την κοινωνία μας.

Τα θέλουμε λοιπόν όλα κοντά μας και μαζί μας.

Οι Σ.Ε.Π.

Ασημίνα Αθανασίου (ΣΕΠ Αστικού Ιστού Λιβαδειάς)

Δέσποινα Ασιατίδου (ΣΕΠ Ελαιώνα)

Χρήστος Αλεξίου (ΣΕΠ Ριτσώνας)

Σοφία Βλάχου (ΣΕΠ Φιλιππιάδας)

Σοφία Γρηγοριάδου (ΣΕΠ Δράμας)

Χρυσάνθη Ζήνδρου (ΣΕΠ Κατσικά Ιωαννίνων)

Ευαγγελία Κιρκινέ (ΣΕΠ Πολυκάστρου)

Ελένη Καραγιάννη (ΣΕΠ Σχιστού)

Βικτώρια Κοεμτζοπούλου (ΣΕΠ ΑΔΠΥ Διαβατών)

Δήμητρα Μακρή (ΣΕΠ Δολιανών)

Αντώνιος Μαρμαρινός (ΣΕΠ Αστικού Ιστού Ανατολικής Αττικής)

Θεοφανούλα Μπαλίτα (ΣΕΠ ΑΔΠΥ Διαβατών)

Χριστίνα Λούστα (ΣΕΠ Αστικού Ιστού Δυτικής Θεσσαλονίκης)

Μαρία Παναγιωτάκη (ΣΕΠ Αστικού Ιστού Κρήτης/Ηράκλειο)

Καλλιόπη Παπαδημητρίου (ΣΕΠ Ριτσώνας)

Θεοδώρα Παπαμάνου (ΣΕΠ Αστικού Ιστού Ανατολικής Θεσσαλονίκης)

Διονύσης Παύλου (ΣΕΠ ΚΥΤ Λέσβου)

Μαρία Σκαργιώτη (ΣΕΠ Αστικού Ιστού Ιωαννίνων)

Παρθενόπη Σοϊλεμέζη (ΣΕΠ ΑΔΠΥ Διαβατών)

Ιωάννης Σταύρου (ΣΕΠ Κατσικά Ιωαννίνων)